

سال نهم / پاییز ۱۳۹۹

بازنمایی آسیب‌های اجتماعی در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران با تأکید بر روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا

- معصومه کریمی^۱
- محمد مهدی فرقانی^۲
- شهناز هاشمی^۳

DOR:[20.1001.1.38552322.1399.9.36.4.2](https://doi.org/10.1001.1.38552322.1399.9.36.4.2)

چکیده

این مقاله به چگونگی بازنمایی آسیب‌های اجتماعی در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران با تأکید بر روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا می‌پردازد. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا چگونه می‌تواند از منافع عمومی جامعه دفاع کند و شرایط لازم برای دسترسی به اطلاعات و آگاهی برای مردم و پاسخگویی را برای مسئولان فراهم نماید. در این مقاله صفحه حوادث روزنامه کیهان به‌عنوان روزنامه منتقد دولت و روزنامه ایران به‌عنوان روزنامه طرفدار دولت مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. این مقاله در پی پاسخگویی به این پرسش است که دو روزنامه ایران و کیهان چگونه اخبار مربوط به آسیب‌های اجتماعی را در صفحات حوادث خود پوشش داده‌اند؟ آیا روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا توانسته باعث کاهش آسیب‌ها در سطح جامعه گردد؟ هر مطلبی که در صفحات حوادث این دو روزنامه به چاپ رسیده واحد تحلیل این پژوهش است. جامعه آماری شامل تمام مطالب مندرج در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران در سال ۹۷ بوده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تحلیل محتوا و مصاحبه عمقی است. در تحلیل محتوا از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی‌شده استفاده شده. به‌طوری‌که ۴۸ شماره از یک سال، به صورت هر فصل ۶ شماره از دو روزنامه مذکور و به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند. در مصاحبه عمقی، ابتدا افرادی توسط استادان راهنما و مشاور معرفی و پس از گفتگو و انجام مصاحبه، آنان نیز به فراخور موضوع افرادی را به پژوهشگر معرفی می‌کنند. براساس دستورالعمل کدگذاری متغیرها کدگذاری شده و نتایج کدگذاری توسط نرم‌افزار spss نسخه ۲۴، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و داده‌ها براساس آمار توصیفی و استنباطی تحلیل شده‌اند. یافته‌های تحقیق حاکی

۱ دانشجوی دکتری علوم ارتباطات اجتماعی، واحد میبد، دانشگاه آزاد اسلامی، میبد، ایران.

karimi@yahoo.com

۲ استاد علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی (نویسنده مسئول) mmforghani@yahoo.com

۳. استاد علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی تهران. shahnaz_hashemi@yahoo.com

از آن است صفحه حوادث روزنامه کیهان با ۷۲/۶ درصد تقریباً سه برابر روزنامه ایران دارای مطلب است. علت این امر را می‌توان در صفحه‌بندی آن روزنامه یافت، روزنامه کیهان در صفحه حوادث خود از خبر کوتاه و روزنامه ایران از گزارش‌های خبری بیشتری استفاده می‌کند. خبر کوتاه امکان استفاده از فضای بیشتری را به دست می‌دهد. با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته و یافته‌های حاصل از پژوهش قابل ذکر است از ۵۳۷ مطلب دو روزنامه کیهان و ایران، ۱۷،۱ درصد مطالب روزنامه ایران، زنان بزه‌دیده را پوشش داده است که این مقدار در روزنامه کیهان ۸،۴ درصد است، یعنی روزنامه ایران بیش از دو برابر روزنامه کیهان به چاپ مطالب در خصوص زنان بزه‌دیده پرداخته است. ۴۷،۱ درصد مطالب مندرج در صفحه حوادث روزنامه ایران مردان بزه‌دیده را پوشش داده است؛ در حالی که این رقم در روزنامه کیهان ۲۴،۱ درصد است. ۲،۴ درصد مطالب مندرج در صفحه حوادث روزنامه کیهان، کودکان بزه دیده را پوشش داده، در حالی که این رقم در روزنامه ایران ۱،۴ درصد است.

واژه‌های کلیدی: آسیب‌های اجتماعی، صفحه حوادث، روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا، روزنامه کیهان

بیان مسئله و ضرورت و اهمیت موضوع

با شروع هزاره سوم و در ابتدای قرن بیست و یکم، موضوع آسیب‌های اجتماعی به‌عنوان یکی از بحران‌های جهانی عنوان شده است. در چند دهه گذشته به‌خصوص در جوامع پیشرفته و صنعتی بحث آسیب‌های اجتماعی به یکی از حادث‌ترین و پیچیده‌ترین مسائل اجتماعی بدل شده است (احمدی، ۱۳۹۴). آسیب‌های اجتماعی به دسته‌ای از نابسامانی‌ها و ناهنجاری‌های رفتاری افراد یک جامعه به‌صورت فردی یا جمعی اطلاق می‌شود که ریشه در بی‌نظمی‌ها، کژکارکردی‌های پدیده‌های اجتماعی و پیامدهای نامطلوب آن‌ها دارد. این آسیب‌ها غالباً باعث رنجش روانی، جسمی و مادی اقشار خاص و آسیب‌پذیر جامعه می‌شود. آسیب‌های اجتماعی در همه جوامع کم‌وبیش یافت می‌شود. به‌عنوان مثال فقر در همه جوامع وجود دارد لیکن در برخی جوامع زیاد و چشمگیر و در برخی اندک و نادر است. طلاق، سرقت، اعتیاد، خودکشی، فقر و بیکاری و سایر آسیب‌های اجتماعی در همه جوامع قابل مشاهده است. نکته آن است که به نظر می‌رسد در جوامعی چون کشور ما برخی از این آسیب‌ها رو به افزایش است، این امر از یک سو موجب نگرانی جامعه و مسئولان شده و از سوی دیگر ناامنی به‌خصوص ناامنی اجتماعی را دامن زده است (تیمور تاش و همکاران، ۱۳۹۰). عوامل ایجاد آسیب‌های اجتماعی عبارت‌اند از عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... است. شناسایی آسیب‌های اجتماعی از مهم‌ترین مسائلی است که مسئولین باید آن را مورد توجه قرار دهند؛ زیرا تجمیع و تراکم آسیب‌های اجتماعی در هر جامعه‌ای می‌تواند انسجام و همبستگی جامعه را مورد تهدید قرار دهد (هادیزاده، ۱۳۸۴). از مهم‌ترین وظایف وسایل ارتباط جمعی، به‌خصوص روزنامه، گسترش

دانش و اطلاعات مخاطبان و داشتن راه‌حل مناسب برای حل آن در زمینه‌هایی است که امکان دسترسی و تجربه مستقیم از رویدادها و موضوع‌های مختلف برای آنان فراهم نباشد (بدیعی و همکاران، ۱۳۹۱). روزنامه‌نگاری راه حل‌گرا به‌ویژه برای کشورهای در حال توسعه، اگرچه از گذشته‌های دور وجود داشته اما امروز هویت علمی پیدا کرده است. به این معنا که در کنار پرداختن به مشکلات، فسادها و ناکامی‌ها که جزء وظایف رسانه است به راه‌حل‌ها هم پرداخته شود. این حرف به این معنا نیست که راه‌حل‌ها همه در دست رسانه‌ها است بلکه پرداختن به راه‌حل‌ها از این طریق امکان‌پذیر است که رسانه‌ها بتوانند نخبگان را به‌ویژه نخبگان علمی را از حاشیه به متن بکشانند و آن‌ها را به بحث و گفتگو، اظهارنظر و ارائه راه‌حل ترغیب کنند. (روزنامه آرمان به نقل از فرقانی، ۱۳۹۷). در این مقاله، صفحه حوادث روزنامه کیهان به‌عنوان روزنامه منتقد دولت و روزنامه ایران به‌عنوان روزنامه طرفدار دولت بررسی و تحلیل شد. سؤال این است با توجه به تفاوت خط‌مشی سیاسی، این دو روزنامه چگونه و به چه میزان انواع آسیب‌های اجتماعی را در صفحه حوادث خود پوشش داده‌اند؟ آیا این دو روزنامه از شاخص‌های روزنامه‌نگاری راه حل‌گرا برای پیشگیری و برون‌رفت از آسیب‌ها استفاده نموده‌اند؟ مطالعات پیشین در این زمینه نشان می‌دهد که تاکنون تحقیقات فراوانی در این زمینه صورت گرفته است. عمده پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه به بررسی لغوی آسیب اجتماعی و روزنامه‌نگاری، انواع آسیب‌های اجتماعی، اصول اولیه روزنامه‌نگاری، جایگاه و رسالت اجتماعی روزنامه‌نگاری و ... پرداخته شده است و فقط در دو تحقیق به بررسی مبانی روزنامه‌نگاری راه-حل‌گرا و ضرورت‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها پرداخته شده است. مطالعه پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که تعداد اندکی از این پژوهش‌ها توأمان به موضوع آسیب‌های اجتماعی و نقش رسانه‌های جمعی و تأثیری که رسانه بر ریشه‌یابی و ارائه راه‌حل برای آسیب‌های اجتماعی دارد پرداخته‌اند. در ادامه به‌طور خلاصه به برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود:

جدول ۱- جمع‌بندی پیشینه پژوهش

عنوان	سال	پژوهشگران	مهم‌ترین یافته‌ها
تحلیلی بر آسیب‌های اجتماعی جوانان طی سال‌های ۸۷-۱۳۷۸ و عوامل مؤثر	۱۳۸۸	سروش فتحی و جمیله فدوی	وسایل ارتباط جمعی همانند دستگاه سلسله اعصاب بدن که اندام‌های مختلف را به یکدیگر متصل می‌کنند، میلیون‌ها انسان را نه تنها در داخل یک کشور، بلکه در این دهکده جهانی به هم مرتبط می‌سازند. وسایل ارتباط جمعی این توانایی را دارند که در مواقع گوناگون هشدارهای لازم را به افراد جامعه بدهند تا آنها بتوانند با تصمیم‌گیری‌های آگاهانه به فعالیت‌های خود ادامه دهند. وسایل ارتباط جمعی و افراد یک جامعه اجزا مرتبط به یک نظام اجتماعی هستند که برای ادامه حیات باید قدرت شناخت و توانایی روبرویی با مسائل مختلف را داشته باشند. جوامعی که نتوانند مشکلات خود را بشناسند و درصدد یافتن راه‌حل برای آن برآیند نمی‌توانند به حیات خود ادامه دهند و فناپذیر هستند. پیش از آنکه بتوانیم با مسائل و مشکلات مبارزه کنیم باید در درجه اول از آنها آگاه باشیم و آنها را بشناسیم. از مهم‌ترین وظایف وسایل ارتباط جمعی، گسترش دانش و اطلاعات مخاطبان و داشتن راه‌حل مناسب برای حل آن در زمینه‌هایی است که امکان دسترسی و تجربه مستقیم از رویدادها و موضوع‌های مختلف برای آنان فراهم نباشد. خوانندگان تمایل به روزنامه‌ای دارند که منعکس‌کننده واقعیت‌های جامعه و راه‌حل مناسب برای حل آن باشد تا آنان بتوانند به ادراک درستی از دنیای خارج از محیط اطراف خود دست یابند.
بررسی مبانی روزنامه‌نگاری راه‌حل - گرا در صفحه ۵ روزنامه کیهان بین سال‌های ۵۸ تا ۶۴	۱۳۹۱	زینب مراقی	وی در این تحقیق که به صورت مطالعاتی انجام شد، ویژگی‌های روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا را شناسایی کرده است. نمایش پاسخ مرتبط با مشکل، ورود به حل مسئله و جزئیات آن، توجه به پروسه حل مشکل و نتایج مرتبط با آن، پرداختن به محدودیت‌های راه‌حل ارائه‌شده، انتقال بینش نوین به مخاطب برای کشف واقعیت‌ها پرهیز از قهرمان‌پروری، توجه به واقعیت‌های موجود و همچنین پرداختن به ایده‌های نو از ویژگی‌هایی است که در این تحقیق برای روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا عنوان شده است.

ادامه جدول ۱- جمع‌بندی پیشینه پژوهش

عنوان	سال	پژوهشگران	مهم‌ترین یافته‌ها
روزنامه‌نگاری راه‌حل - گرا و گزارش اجتماعی در ایران؛ ضرورت‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها	۱۳۹۷	مریم باقری	<p>روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا در واقع یک فرمول بازتعریف رابطه میان مخاطب معمول با رسانه‌هاست. اینکه مخاطب احساس کند بودن یا نبودن رسانه در حل مسائلی که با آن درگیر است، کمک‌کننده است. مردم وقتی به سمت رسانه می‌آیند که احساس کنند رسانه با آن‌ها همدلی و همدردی دارد و در تلاش است که مسئله آن‌ها حل شود. باید ارزش‌های افزوده برای رسانه خلق کرد. یکی از این ارزش‌های افزوده این است که بودن و نبودن این رسانه برای مخاطب فرق داشته باشد. مخاطب را به مشارکت‌جویی برای حل مسئله جامعه ترغیب کند. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا طبعاً از جنس روزنامه‌نگاری تخصصی است. طبیعتاً روزنامه‌نگاری که در ژانر روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا فعالیت می‌کند، باید حداقل دانش تخصصی در مورد موضوعاتی که آن را مطرح می‌کند، داشته باشد. رسانه باید توزیع اطلاعات و دانش‌افزایی کند و در پردازش اطلاعات خود، تولید دانش داشته باشد تا تبدیل به سرمایه‌ای برای مخاطب شود و مخاطب نیز بتواند به تحلیل رویداد و رفتار بپردازد. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا یک نوع گزارش دقیق و متقاعدکننده از پاسخ‌های داده شده به مسائلی است که در جامعه وجود دارد و این پاسخ‌ها از طریق کارشناسان دانشگاهی، مؤسسات مردم‌نهاد و دیگر متخصصان قابل دستیابی است. مهم‌ترین ویژگی روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا این است که تنها به توصیف رخدادها اکتفا نمی‌کند بلکه با پرداختن به جوانب مختلف رخداد و به‌خصوص با تأکید بر موارد درگیر با این‌گونه رخدادها، راه‌حلی را هم برای برون شدن از این وضعیت نشان می‌دهد. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا سعی می‌کند مسائل را درون یک زمینه‌ای ببیند و به علل و عوامل شکل‌گیری آن اشاره می‌کند و به نمونه راهکارها و پاسخ‌های موفق در مواجهه با این مسائل می‌پردازد.</p>

ادامه جدول ۱- جمع‌بندی پیشینه پژوهش

عنوان	سال	پژوهشگران	مهم‌ترین یافته‌ها
نگرش والدین نسبت به انحراف به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده آسیب اجتماعی از طریق فهم و شناخت	۲۰۱۵	والترز	وی یک پیش‌فرض اصلی نظریه شناختی اجتماعی را آزمایش کرد یعنی این که ادراک قبل از شناخت در جهت توسعه رفتاری است. با استفاده از داده‌های چهار نفره از پنج موج اول ۱۷۲۵ عضو (۹۱۸ مرد، ۸۰۷ زن)، انجمن ملی جوانان ((NYS)، درک جوانان از نگرش والدین نسبت به انحراف و نگرش جوانان نسبت به انحراف در موج دوم و سوم به‌عنوان واسطه‌های ممکن از رابطه بین نگرش والدین موج ۱ نسبت به انحراف و خودمحکومیت در موج ۵ مورد آزمایش قرار گرفتند. زنجیره هدف هر دو معنی‌دار و به‌صورت قابل‌توجهی قوی‌تر از زنجیره معکوس بود و شواهدی وجود نداشت که سن، نژاد، یا جنسیت این روابط متمرکز را تعدیل می‌کند. این نتایج حاکی از وجود یک فرایند زنجیره‌ای است که در آن رویدادهای اجتماعی، ادراکی و شناختی وجود دارد و به پیامدهای رفتاری دفاعی مانند بزهکاری پیوند خورده است.

اهداف تحقیق

- ۱- شناخت جایگاه و نقش روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا در بازتاب اخبار و کاهش آسیب‌های اجتماعی در جامعه
- ۲- شناخت چگونگی استفاده از روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا در بازتاب انواع آسیب‌های اجتماعی

سؤالات تحقیق

- ۱- آیا روزنامه‌نگاری راه حل‌گرا در بازتاب آسیب‌های اجتماعی در مطبوعات کشور، فاقد نقش یا جایگاه نقش تعیین‌کننده است؟
- ۲- آیا راهکارهای مبارزه با آسیب‌های اجتماعی در بازتاب آسیب‌های اجتماعی از طریق روزنامه‌نگاری راه حل‌گرا در مطبوعات دارای جایگاه است؟

ادبیات موضوع

راه حل‌گرا بودن یعنی تلاش برای پیدا کردن راه‌حل، برنامه‌ریزی^۱ و سیاست‌گذاری^۲ در سطح جامعه. یک رسانه راه حل‌گرا باید قبل از وقوع حتمی آسیب‌های اجتماعی^۳ که در سطح جامعه وجود دارد نسبت به وقوع و نتایج آن پیش‌بینی لازم را داشته باشد و کاری کند که هم دولت و هم مردم آمادگی لازم برای رویارویی آن را داشته باشند. تئوری روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا می‌گوید: رسانه‌ها باید در قبال برنامه‌های توسعه‌ای ملی چنین رفتاری داشته باشند. در عین حال وظایف نظارتی‌شان را هم داشته باشند و به بسیج عمومی کمک کنند و در کنار همه نقدها باید به دولت راه‌حل نیز نشان دهند. به‌رغم اینکه مسئولان ممکن است نتوانند به‌طور مستقیم از نخبگان کمک بگیرند، در اینجا باید این ظرفیت نخبگی به‌وسیله رسانه‌ها فعال شود و در اختیار دولت‌ها قرار گیرد. این توانایی می‌خواهد که ما بتوانیم از نظریه‌ها در رسانه‌ها استفاده کنیم و اینکه یاد بگیریم چگونه این نظریه‌ها را عملیاتی کنیم. اگر تجربه و دانش لازم برای عملیاتی کردن تئوری‌ها نباشد، نظریه‌ها نمی‌توانند حرفی برای گفتن داشته باشند (باقری، ۱۳۹۷)، به نقل از فرقانی). خانیکی می‌گوید: روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا فقط به برجسته‌سازی و بزرگ کردن موارد خاص اکتفا نمی‌کند که فقر یا فساد را نشان دهد، بلکه سعی دارد در کنار آن به راه‌حل‌ها هم بپردازد (خانیکی، ۱۳۹۶). روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا در تلاش است که مشکلات جامعه شناسایی و آسیب‌شناسی شده و در حد ممکن راه‌حل‌هایی را به جامعه اعم از مسئولان و افکار عمومی ارائه دهد. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا مسئله محور است و مسائل را علنی مطرح می‌کند. روزنامه‌نگار راه‌حل‌گرا باید وجود مسئله و مشکل را تشخیص دهد و در این نوع روزنامه‌نگاری باید روابط علی و معلولی بررسی شود. به همین دلیل روزنامه‌نگار باید از تخصص بالایی برخوردار باشد. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا نوعی امید می‌دهد. مسئله مهم این است که به چرایی مسئله پاسخ می‌دهد. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا تبیین است و کار علمی می‌کند درحالی‌که روزنامه‌نگاری سنتی به دنبال توصیف است. اگرچه روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا رویکرد توسعه‌گرا دارد و به تحقق اهداف برنامه‌های توسعه‌ای کشورها کمک می‌کند، اما روزنامه‌نگاری دولتی محسوب نمی‌شود، تملق نمی‌گوید و تبلیغ نمی‌کند. در واقع می‌توان آن را نوعی روزنامه‌نگاری اعتدال‌گرا نیز دانست که همان‌قدر که به توسعه کشور می‌اندیشد، درصد پرورش افکار انسان‌ها

1 Planning

2 Policy

3 Social harm

نیز هست. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا با سهیم کردن مردم و به‌ویژه سازمان‌های مردم‌نهاد که کارشناسان مختلف در گروه‌های متنوع فعالیت دارند، رویکرد تغییر را در پیش گرفته است و درصد بهبود وضع موجود است (باقری، ۱۳۹۷). راه‌حل‌گرایی چهار ویژگی کلیدی دارد: برای هر سوژه راه‌حلی ارائه می‌دهد، مخاطب را از وجود پاسخ مطمئن می‌کند، درس‌هایی برای آموختن دارد و بینشی نو را منتقل می‌کند و در نهایت اینکه واقع‌گراست و با دنیای پیرامون در قهر آرمان‌گرایانه نیست (فرقانی، ۱۳۹۷).

آسیب‌شناسی اجتماعی به بررسی انواع مشکلاتی که در سطح اجتماعی مطرح است می‌پردازد و سعی دارد علل مختلف وقوع آنها را از جنبه‌های مختلف فردی، اجتماعی و ... مورد بررسی قرار دهد. هر جامعه متناسب با شرایط فرهنگ، رشد و انحطاط خود با انواعی از انحرافات و مشکلات روبروست که تأثیرات مخربی روی فرآیند ترقی دارد. شناخت چنین دلایلی می‌تواند مسیر حرکت جامعه را به سوی ترقی هموار سازد به طوری که علاوه بر درک عمل آنها و جلوگیری از تداخل با ارائه راه‌حلی به سلامت جامعه کمک کند. چشم‌انداز آسیب‌ها و تهدیدات اجتماعی ایران و جوامع در حال گذار که به دلیل تغییرات متنوع و متعدد معمولاً با تضادهای مختلف زیرساخت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی مواجه‌اند، عدم تطابق و رشد ناهماهنگ غیرمادی فرهنگ در این جوامع، موانع و مشکلاتی را در سازگاری اجتماعی به وجود آورده است (ستوده، ۱۳۸۸: ۱۹۱). اگینز^۱ معتقد است که ارتکاب به جرم در فرد نتیجه مستقیم حالات منفی از قبیل عصبانیت، ناکامی، افسردگی، ناامیدی و ترسی است که این عوامل خود نتیجه شکست در دستیابی به اهداف، گسست بین انتظارات و دستاوردها، حذف محرک مثبت یا خوشایند و وارد کردن یک محرک منفی یا ناخوشایند است (سلیمی و همکاران ۱۳۹۴). با توجه به اینکه میزان پیشرفت و توسعه هر کشوری در سایه امنیت و ثبات اجتماعی حاصل می‌شود لذا رسانه می‌تواند با شناخت تهدیدات و آسیب‌های اجتماعی، بررسی روند و ابعاد مختلف آسیب‌ها و چگونگی تحول و اولویت‌بندی زمان حال و آینده، راه را برای برنامه‌ریزی‌های ملی هموار نماید و موجب انجام اقدامات به‌موقع و تصمیم‌گیری‌های صحیح قبل از به وقوع پیوستن هرگونه بحران شود (فولادی، ۱۳۸۹).

در جهان امروز رسانه‌های جمعی که با انتقال اطلاعات جدید در راه پیشرفت فرهنگ و تمدن بشری نقش بزرگی را برعهده دارند. مظفری معتقد است امروزه با حضور همه‌جانبه

1 Eginz

رسانه‌های جمعی در زندگی ما، نقش آموزشی رسانه‌ها پررنگ‌تر از نهادهایی چون خانواده و مدرسه است. رسانه‌ها از عوامل بسیار مهم جامعه‌پذیری ملی و فرهنگی محسوب می‌شوند به طوری که واقعیت ادراک‌شده افراد از فرهنگی که در آن زندگی می‌کنند به میزان زیاد نشأت گرفته از رسانه‌هاست. بنابر آنچه گفته شد یکی از نهادهای مهمی که در آشناسازی فرد با آسیب‌های اجتماعی و ارائه راهکار نقش مؤثری دارد، وسایل ارتباط جمعی است که با بخش کثیری از مردم سروکار دارند و وظایف مختلفی از جمله اطلاع‌رسانی، آموزش، انتقال میراث فرهنگی و... را بر عهده دارند. چه بخواهیم و چه نخواهیم رسانه‌ها در دوران کنونی بخش جدایی‌ناپذیر از زندگی مردم شده‌اند و مردم در طول شبانه‌روز از محتوای مطالب اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و آموزشی رسانه‌ها استفاده می‌کنند. رسانه‌ها با اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی به‌عنوان دو کارکرد اصلی خود می‌توانند در ایجاد، تثبیت و افزایش امنیت اجتماعی نقش مؤثری ایفا کنند. رسانه‌ها در شرایط بحرانی یکی از مهم‌ترین گروه‌های مرجع و تعیین‌کننده هستند که نقش رهبری مخاطبان و شهروندان را برعهده دارند (نجات‌بخشی و همکاران، ۱۳۸۷).

کومز^۱ و شاو^۲ (۱۹۷۲) مدعی تأثیر رسانه‌ها بر شناخت و نگرش مردم و تعیین اولویت‌های ذهنی آنان از طریق انتخاب و برجسته‌سازی بعضی از موضوعات و رویدادها در قالب خبر و گزارش خبری هستند. به این معنا که رسانه‌ها با برجسته‌ساختن بعضی از موضوع‌ها و رویدادها بر آگاهی و اطلاعات مردم تأثیر می‌گذارند. گرچه نمی‌توانند تعیین کنند که مردم «چگونه» بیندیشند، اما می‌توانند تعیین کنند که «درباره چه» بیندیشند (سورین و همکاران ۱۳۹۰). منظور از برجسته‌سازی رسانه‌ها این است که رسانه‌ها به‌ویژه در اخبار و برنامه‌های مستند این قدرت را دارند که توجه عموم را به مجموعه‌ای از مسائل و موضوعات معین و محدود معطوف سازند و از مسائل و موضوعات دیگر چشم‌پوشی کنند. حاصل کار این می‌شود که بعضی از مسائل خاص توسط بسیاری از مردم در سپهر عمومی و خارج از قلمرو رسانه‌ها به بحث گذاشته می‌شود در حالی که به مسائل و موضوعات دیگر توجه نمی‌شود (اسولیوان، ۱۳۸۵). با توجه به اینکه جامعه ما در برخی آسیب‌های اجتماعی سیر صعودی داشته لذا روزنامه‌ها ضمن جستجو و نفوذ به عمق و لایه‌های زیرین جامعه خواستار یافتن راهی نو برای حل آسیب‌های اجتماعی

1 McCombs

2 Shaw

هستند. رسانه‌های ارتباط جمعی در جوامع کنونی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مظاهر فرهنگی ملت‌ها محسوب می‌شوند و نقش مؤثری در انتقال، ارتقاء و یا تخریب هویت فرهنگی و اجتماعی جوامع به عهده دارند. یکی از بارزترین وظایف هر رسانه این است که با وقف صادقانه خویش نسبت به واقعیت عینی، خود را در راه خدمت به مردم در راه دستیابی به اطلاعات حقیقی و موثق قرار دهد تا آنان بتواند رویدادها را به‌طور صحیح و بدون هیچ‌گونه تحریفی دریافت نمایند (شکرخواه، ۱۳۹۲).

ویژگی‌های روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا

شاید عنوان روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا ما را به این خطا بیندازد که روزنامه‌نگار می‌خواهد به گزارش سمت‌وسو دهد یا اینکه برای مخاطب تعیین تکلیف کند. ممکن است مخاطب با شنیدن این عنوان، با خود بگوید مگر نه اینکه رسالت روزنامه‌نگار بی‌طرفی است پس چرا می‌خواهد راه‌حل ارائه کند؟ اما رسالت روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا بسیار فراتر از این نوع از روزنامه‌نگاری ضمن طرح یک مسئله، برای آن پاسخ ارائه می‌کند تا به مخاطب خود بگوید که مسئله قابل حل است. در واقع این نوع روزنامه‌نگاری به دنبال ایجاد امید و اعتماد به بهبودی شرایط جامعه است. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا، لایه‌لایه آسیب‌های اجتماعی را واکاوی می‌کند و عمق ماجرا را برای خواننده به نمایش می‌گذارد. این نوع روزنامه‌نگاری با ریزبینی و دقت نظر بسیار به دنبال کشف حقایق است که در نهایت دست‌یافتن به حقایق، منجر به آگاهی جمعی و ارتقای دانش جامعه برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و جرائم می‌شود. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا می‌کوشد در کنار پرداختن به یک ماجرا، مسئله یا موضوع تکراری، شیوه‌ای نو برای حل آن ارائه کند و اقدامی که در یک نقطه از جهان آغاز شده، می‌تواند الگویی برای سایر نقاط جهان باشد. اگرچه ممکن است راهکار مطرح شده بومی باشد اما همان‌قدر که برای مخاطب اطمینان حاصل می‌کند که مسئله مطرح شده قابل حل است، امیدوارکننده نیز هست (باقری، ۱۳۹۷).

علل و عوامل پیدایش آسیب‌های اجتماعی

هر جامعه متناسب با شرایط فرهنگ، رشد و انحطاط خود با انواعی از انحرافات و مشکلات روبروست که تأثیرات مخربی روی فرآیند ترقی و پیشرفت آن جامعه دارد، شناخت چنین دلایلی می‌تواند مسیر حرکت جامعه را به‌سوی ترقی هموار سازد. کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نیست و دگرگونی‌های سریع و وسیعی در ساختارهای خود به‌خصوص ساختار فرهنگی

و اجتماعی دارد در نتیجه این تغییرات سبب شده که آسیب‌های اجتماعی متنوعی بر جامعه تحمیل شود از جمله این عوامل:

بیکاری

برای رسیدن به یک جامعه سالم که نقش جمعیت جوان در آن بسیار چشمگیر و مفید است، شناخت شرایط موجود اشتغال در ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای جوانان حائز اهمیت است. شواهد و قراین نشان‌دهنده آن است که صدرنشین بحران‌های آینده کشور بحران گسترده بیکاری خواهد بود، بحرانی که خواه یا ناخواه تمامی جامعه ایرانی، مستقیم و غیرمستقیم، در معرض اثرات منفی اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن قرار خواهند گرفت. وجود بیکاری در هر کشور باعث بالا رفتن آمار فقر، فساد، طلاق و پیامدهای دیگر در آن کشور خواهد شد، ایجاد اشتغال یکی از ابزارهای مهم کاهش بیکاری، فقر و نابرابری است. البته ناگفته نماند که اگر توزیع اشتغال در بین تمامی افراد جامعه اعم از زن و مرد یکسان نباشد، آن جامعه توسعه‌نیافته است، هرچند در آن ایجاد اشتغال شود و درآمد بالا رود (رعیت‌زاده، ۱۳۹۳). افزایش بیکاری، ارزش‌های فرهنگی جامعه را به نابودی می‌کشاند و در دراز مدت باعث به وجود آمدن انواع آسیب‌های اجتماعی می‌شود که هم به صورت فردی و هم به صورت اجتماعی در شخص بیکار بروز می‌نماید. فردی که دچار آسیب اجتماعی است از یک سو از لحاظ روانی احساس حقارت و مغبونی می‌کند و از جامعه طلبکار می‌شود و از سوی دیگر چون جامعه را مسئول محرومیت خود می‌پندارد، نوعی احساس انتقام‌کشی در او پرورش می‌یابد. بدین ترتیب کوشش او برای فقرزدایی چه‌بسا در مجاری غیرقانونی و ضداجتماعی افتاده، به سرقت و جنایت کشیده می‌شود (ستوده اصل، ۱۳۹۲).

اعتیاد

اعتیاد وابستگی به مواد اعتیادآور است که با گذشت زمان تمایل به مصرف افزایش یافته و علیرغم عواقب نامطلوب، فرد نمی‌تواند مصرف آن را قطع کند. معتادان افرادی هستند ناتوان و لذت طلب. در اکثر این افراد شروع به اعتیاد برای برطرف کردن یک حالت روانی یا بیماری روانی است که شایع‌ترین آن افسردگی است که در همه گروه‌های سنی و اجتماعی دیده می‌شود. اعتیاد خطر بزرگی برای ارزش‌های اسلامی جامعه است. دروغ، دزدی، خیانت و حتی پشت پا زدن به ناموس از عوارض اعتیاد است. سازمان بهداشت جهانی (۱۹۹۹) مسئله مواد

مخدر اعم از تولید، انتقال، توزیع و مصرف را در کنار سه مسئله جهانی دیگر یعنی تولید و انباشت سلاح‌های کشتار جمعی، آلودگی محیط‌زیست، فقر و شکاف طبقاتی از جمله مسائل اساسی شمرده است که حیات بشر را در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... در عرصه جهانی مورد تهدید جدی قرار می‌دهد. آمار رو به افزایش مصرف مواد مخدر در دنیا به حدی است که یکی از سم‌شناسان معروف دنیا به نام لودوینگ می‌گوید: اگر غذا را مستثنی کنیم، هیچ ماده‌ای در روی زمین نیست که به اندازه مواد مخدر این چنین آسان وارد زندگی انسان‌ها شده باشد. در حال حاضر در کشور ما نیز مصرف مواد مخدر افزایش داشته و زمینه بروز آسیب‌های اجتماعی را فراهم نموده است (نوری و همکاران، ۱۳۸۷).

فقر

فقر در تمام آسیب‌های اجتماعی وجود دارد. فقر با بسیاری از مسائل از جمله تندرستی و افزایش مرگ‌ومیر، بیماری روانی و ... رابطه دارد. هرچند خود فقر به‌طور ذاتی یک مشکل و آسیب است به این معنا که تمام افرادی که زیر خط فقر زندگی می‌کنند، افرادی نابسامان و مشکل‌ساز برای اجتماع هستند. مشکلات اقتصادی، عدم تأمین نیازهای جسمی و روانی اغلب زمینه بروز و ظهور مشکلات اجتماعی دیگر است (ساروخانی، ۱۳۸۷). یکی از عوامل بسیار مهم در تبیین جرم، فقر است. تلاش برای تبیین ارتباط فقر و جرم براساس ارتباط بین عواملی نظیر سوءتغذیه، خانه مسکونی نامناسب، ازدحام و شلوغی محل زندگی و انجام فعالیت‌های غیرقانونی که به‌عنوان نتیجه‌ای از ناامیدی در کنار ناتوانی برای غلبه بر این شرایط است می‌شود. (۲۰۱۴).

سرقت

سرقت یکی از مهم‌ترین جرائمی است که از زمان‌های گذشته به صورت ابتدایی و ساده با شکل‌گیری جوامع و زندگی انسان‌ها در قالب یک پدیده نابهنجار اجتماعی رایج بوده و به تدریج بر اثر توسعه و گسترش جوامع و پیشرفت علوم و فنون و تکنولوژی، این جرم با شیوه‌های پیچیده و متفاوت و با ابزار و امکانات جدید ظهور پیدا کرد. یکی از جرایمی که به دلیل تأثیرات شدید اجتماعی از اهمیت بسیاری برخوردار است سرقت است. به‌ویژه آنکه این جرم در نوع شدید آن معمولاً با جرائم دیگری نظیر قتل و ضرب‌وجرح همراه است (صفاری، ۱۳۸۹). سرقت به معنای دزدیدن چیزی آمده و منظور از آن بردن مال دیگری به‌طور پنهانی و بی‌خبری است (دهخدا، ۱۳۴۱). موفقیت در مقابله با جرم خود به شناخت عوامل بروز جرم در جامعه بستگی

دارد و شناخت هریک از آنها می‌تواند در حصول نتیجه مؤثر باشد. در وقوع هر جرم عوامل متعددی دخیل هستند که عامل انسانی تنها یکی از آنهاست، چراکه مسائل متعدد دست‌به‌دست هم می‌دهند و شخص را به سمت انجام عمل مجرمانه یا غیرمجرمانه سوق دهند (وطنی و همکاران، ۱۳۹۶).

روش‌شناسی

این مقاله به دنبال شناخت و بررسی انواع آسیب‌های اجتماعی از طریق بررسی چگونگی بازنمایی این اخبار در صفحات حوادث دو روزنامه ایران و کیهان و نقش روزنامه‌نگاری راه حل‌گرا در ارائه راهکار مناسب برای کاهش آن در سطح جامعه است و برای دستیابی به این هدف، روش تلفیقی تحلیل محتوا و مصاحبه عمقی مناسب‌ترین روش به نظر می‌رسد. تحلیل محتوا روش تحلیل، عینی، کمی و سیستماتیک محتوای آشکار پیام‌های ارتباطی است (بروجردی، ۱۳۹۴). مصاحبه عمقی در واقع یک گفتگوی دو طرفه است. از یک سو روزنامه‌نگار متخصص و صاحب‌نظر و از سوی دیگر صاحبان اندیشه و تخصص به‌عنوان مصاحبه‌شوندگان. دایره موضوع مورد گفتگو در مصاحبه عمقی هر چه محدودتر باشد به سمت تخصصی شدن پیش می‌رود (بدیعی و همکاران، ۱۳۹۱). بررسی مطالب صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران در سال ۹۷ به‌عنوان جامعه آماری و به صورت هدفمند مورد توجه قرار گرفت (درمجموع ۴۸ شماره روزنامه). از آنجاکه واحد تحلیل پژوهش، اخبار و مطالب در خصوص انواع آسیب‌های اجتماعی است؛ لذا تمام مطالب مرتبط با انواع آسیب‌ها انتخاب و شاخص‌های آسیب‌های اجتماعی به‌عنوان متغیرهای پژوهش در مورد آنان بررسی و کدگذاری شده سپس نتایج کدگذاری توسط نرم‌افزار spss نسخه ۲۴، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و داده‌ها براساس آمار توصیفی و استنباطی تحلیل شده‌اند. براساس یافته‌های به‌دست‌آمده سؤالات مصاحبه طراحی و با افراد صاحب‌نظر مصاحبه انجام گرفت.

نحوه نمونه‌گیری

• روش نمونه‌گیری در تحلیل محتوا

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی‌شده استفاده شده است به طوری که ۴۸ شماره از یک سال، به صورت هر فصل ۶ شماره از روزنامه‌های کیهان و ایران در سال ۱۳۹۷ است که به صورت تصادفی طبقه‌بندی‌شده، انتخاب می‌شوند.

• روش نمونه‌گیری در مصاحبه عمقی

ابتدا افرادی توسط استادان راهنما و مشاور معرفی می‌شوند. پس از گفتگو و انجام مصاحبه با این صاحب‌نظران، آنان نیز به فراخور موضوع، افرادی را به پژوهشگر معرفی می‌کنند. این روش در علم آمار و تحقیق، به روش گلوله برفی شهرت دارد. ضمن این که برخی از پاسخ‌گویان نیز با آشنایی قبلی از طریق آشنایی قبلی، مطالعه و تحقیق توسط پژوهشگر برای پاسخ‌گویی به سؤالات انتخاب می‌شوند.

۴. یافته‌ها

در این فصل به بررسی و ارائه یافته‌های پژوهش پرداخته و تلاش می‌شود که به سؤالات و فرضیه‌های تحقیق پاسخ داده شود. این فصل در دو بخش توصیفی و تبیینی تنظیم شده است.

بخش اول: توصیف یافته‌ها

جدول (۴-۱): درصد و توزیع فراوانی مطالب برحسب نام روزنامه

نام روزنامه	فراوانی	درصد
ایران	۱۴۷	۲۷,۴
کیهان	۳۹۰	۷۲,۶
جمع	۵۳۷	۱۰۰

یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر نشان می‌دهد صفحه حوادث روزنامه کیهان با ۷۲/۶ درصد (۳۹۰ مورد) تقریباً سه برابر روزنامه ایران دارای مطلب است. علت این امر را می‌توان در صفحه‌بندی آن روزنامه یافت، روزنامه کیهان در صفحه حوادث خود از خبر کوتاه و روزنامه ایران از گزارش‌های خبری بیشتری استفاده می‌کند. خبر کوتاه امکان استفاده از فضای بیشتری را به دست می‌دهد.

جدول (۴-۲): درصد و توزیع فراوانی مطالب برحسب سبک مطلب

سبک مطلب	فراوانی	درصد
خبر کوتاه	۲۵۳	۴۷,۱
گزارش خبری	۲۰۶	۳۸,۴
مصاحبه	۵۴	۱۰,۱
نقد، تفسیر، تحلیل	۱۷	۳,۲
جوابیه- سایر	۷	۱,۳
جمع	۵۳۷	۱۰۰

یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر نشان می‌دهد در نگارش صفحه حوادث از سبک مطلب خبر کوتاه با ۴۷/۱ درصد (۲۵۳ مورد) بیشترین استفاده شده است و سبک گزارش خبری که ۳۸/۴ درصد مطالب را به خود اختصاص داده، در مرتبه دوم کاربرد روزنامه‌ها قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد در روزنامه‌هایی که از این سبک نگارش استفاده می‌شود، تعداد مطالب ارائه‌شده نسبت به روزنامه‌هایی که از سایر سبک‌ها استفاده می‌کنند بیشتر است و می‌توانند مطالب بیشتری را پوشش دهند. استفاده از سبک مطلب نقد، تفسیر و تحلیل فقط ۳/۲ درصد بوده و به این ترتیب، به نظر می‌رسد روزنامه‌ها بیشتر جنبه اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی دارند و چگونگی مطالب ارائه‌شده کمتر نقد، تحلیل و تفسیر شده است.

جدول (۴-۳): درصد و توزیع فراوانی مطالب برحسب محل وقوع رویداد

محل وقوع رویداد	فراوانی	درصد
شهر تهران	۸۲	۱۵,۳
حاشیه شهر تهران	۲	۰,۴
سایر شهرستان‌های تهران	۱۶	۳,۰
سایر استان‌ها	۴۱۷	۷۷,۷
فاقد نام استان	۲۰	۳,۷
جمع	۵۳۷	۱۰۰

یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر نشان می‌دهد محل وقوع رویدادها در صفحه حوادث دو روزنامه به میزان ۷۷,۷ درصد به سایر استان‌ها (۳۰ استان) به‌غیر از استان تهران اختصاص یافته است. با توجه به اینکه فراوانی مطالب بررسی شده ۵۳۷ مورد بوده و باوجود جمعیت تقریبی ۱۴ میلیون نفر استان تهران نسبت به جمعیت ۸۰ میلیون نفر در کل کشور، سهم استان تهران (شهر تهران، حاشیه شهر تهران، سایر شهرستان‌های تهران) از مطالب ارائه‌شده ۱۰۰ مورد (۱۸,۷ درصد) است. بنابراین مطالب درج شده در صفحه حوادث مربوط به استان تهران نسبت به سایر استان‌ها بیش از یک‌پنجم از کل مطالب است، لذا با توجه به تعداد سایر استان‌ها (۳۰ استان)، به نظر می‌رسد این دو روزنامه بیشترین مطالب پوشش داده شده را به استان تهران اختصاص داده‌اند. و کارشناسان روابط عمومی‌ها کمتر مواجه شوند.

جدول (۴-۴): درصد و توزیع فراوانی مطالب برحسب محتوای مطلب

درصد	فراوانی	محتوای مطلب
۱۱,۴	۶۱	قتل، جنایت و...
۷,۱	۳۸	انواع سرقت
۰,۴	۲	دادگاه خانواده
۱,۵	۸	تجاوز به عنف و سوءاستفاده جنسی
۱,۵	۸	آدم‌ربایی
۱,۳	۷	اراذل و اوباش
۱۷,۵	۹۴	شرب خمر و انواع قاچاق
۶,۹	۳۷	حوادث طبیعی
۲۷,۰	۱۴۵	تصادفات
۷,۴	۴۰	انواع کلاهبرداری
۰,۹	۵	طلاق، کودک همسری
۰,۴	۲	بمب‌گذاری، حمله تروریستی، حمله مسلحانه به مردم،
۳,۴	۱۸	تیراندازی در خیابان و ...
۰,۴	۲	خودکشی
۳,۰	۱۶	نزاع و درگیری (دعوای خیابان، درگیری قبیله ای، درگیری با پلیس و...)
۰,۲	۱	اسیدپاشی
۱,۱	۶	تخلقات پزشکی
۰,۲	۱	کودکان کار
۸,۹	۴۸	سایر
۹۷,۸	۵۳۷	جمع

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده، میزان حوادث اتفاق افتاده در حوزه حوادث رانندگی و تصادفات با ۲۷/۰ درصد (۱۴۵ مورد)، در صدر محتواهای صفحه حوادث نشست است. حادثه یک اتفاق پیش‌بینی‌نشده و خارج از انتظار است که سبب صدمه و آسیب می‌گردد. با توجه به اینکه پیشرفت و ترقی هر اجتماعی بستگی به سلامت نیروی انسانی آن دارد، بنابراین با بالا رفتن میزان حوادث در جامعه سلامت نیروی انسانی به مخاطره می‌افتد. از این رو به نظر می‌رسد این دو روزنامه به اهمیت موضوع حوادث در جامعه پی برده‌اند و تلاش دارند تا وسعت آن را پوشش دهند. یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر نشان می‌دهد فراوانی حوادث اتفاق افتاده پیرامون شرب خمر و قاچاق ۱۷,۵ درصد (۹۴ مورد) و قتل و جنایت ۱۱,۴ درصد (۶۱ مورد) به ترتیب در رده‌های دوم و سوم قرار دارند. همچنین ۰/۹ درصد (۵

مورد) از مطالب ارائه‌شده به طلاق و ۰/۴ درصد (۲ مورد) به خودکشی اختصاص داده شده، که بعد از کودکان کار و اسیدپاشی با ۰,۲ درصد (۱ مورد) کمترین مطلب را در صفحه حوادث این دو روزنامه دارا هستند.

بخش دوم

در این بخش ابتدا فرضیه‌ها مطرح می‌شود و پس از ارائه جداول مربوط به آزمون سنجش، معنی‌داری رابطه و تحلیل مربوط به هر یک ارائه می‌شود. برای تجزیه و تحلیل از آزمون کای اسکوئر استفاده شده است.

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد بین محتوای صفحات حوادث دو روزنامه مورد بررسی از نظر جنسیت افراد بزه‌دیده تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۱: بررسی معنی‌داری تفاوت بین مطالب صفحه حوادث دو روزنامه از نظر "جنسیت

بزه‌دیده"

فرآوانی کل	نام روزنامه		فرآوانی	جنسیت بزه دیده
	ایران	کیهان		
۱۹	۱۲	۷	فرآوانی	زن
	۶۳,۲	۳۶,۸	درصد سطری	
	۱۷,۱	۸,۴	درصد ستونی	
۵۳	۳۳	۲۰	فرآوانی	مرد
	۶۲,۳	۳۷,۷	درصد سطری	
	۴۷,۱	۲۴,۱	درصد ستونی	
۳	۱	۲	فرآوانی	کودک
	۳۳,۳	۶۶,۷	درصد سطری	
	۱,۴	۲,۴	درصد ستونی	
۲۱	۱	۲۰	فرآوانی	نامشخص
	۴,۸	۹۵,۲	درصد سطری	
	۱,۴	۲۴,۱	درصد ستونی	
۵۷	۲۳	۳۴	فرآوانی	سایر
	۴۰,۴	۵۹,۶	درصد سطری	
	۳۲,۹	۴۱,۰	درصد ستونی	
۱۵۳	۷۰	۸۳	جمع فرآوانی	

$$x^2 = 23.2 \quad df = 4 \quad sig < 0.01$$

براساس داده‌های جدول شماره ۴ و با توجه به کای اسکوئر به دست آمده (۲۳,۲) در درجه آزادی ۴ و با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که بین جنسیت افراد بزه‌دیده در صفحه

حوادث دو روزنامه کیهان و ایران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. ۱۷,۱ درصد مطالب روزنامه ایران، زنان بزه‌دیده را مورد پوشش قرار داده است که این مقدار در روزنامه کیهان ۸,۴ درصد است، یعنی روزنامه ایران بیش از دو برابر روزنامه کیهان به چاپ مطالب در خصوص زنان بزه‌دیده پرداخته است. ۴۷,۱ درصد مطالب مندرج در صفحه حوادث روزنامه ایران مردان بزه‌دیده را پوشش داده است؛ درحالی‌که این رقم در روزنامه کیهان ۲۴,۱ درصد است. ۲,۴ درصد مطالب مندرج در صفحه حوادث روزنامه کیهان، کودکان بزه دیده را پوشش داده، درحالی‌که این رقم در روزنامه ایران ۱,۴ درصد است.

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد بین محتوای صفحات حوادث دو روزنامه مورد بررسی از نظر سبک مطلب تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۲. بررسی معنی‌داری تفاوت بین مطالب صفحه حوادث دو روزنامه از نظر " سبک

مطلب"

نام روزنامه			سبک مطلب
فراوانی کل	ایران	کیهان	
۲۵۳	۱۵	۲۳۸	فراوانی
	۵,۹	۹۴,۱	درصد سطری
	۱۰,۲	۶۱,۰	درصد ستونی
۲۰۶	۱۰,۹	۹۷	فراوانی
	۵۲,۹	۴۷,۱	درصد سطری
	۷۴,۱	۲۴,۹	درصد ستونی
۵۴	۱۰	۴۴	فراوانی
	۱۸,۵	۸۱,۵	درصد سطری
	۶,۸	۱۱,۳	درصد ستونی
۱۷	۱۲	۵	فراوانی
	۷۰,۶	۲۹,۴	درصد سطری
	۸,۲	۱,۳	درصد ستونی
۷	۱	۶	فراوانی
	۱۴,۳	۸۵,۷	درصد سطری
	۰,۷	۱,۵	درصد ستونی
۵۳۷	۱۴۷	۳۹۰	جمع فراوانی

$$x^2 = 144.8 \quad df=4 \quad sig<0.01$$

براساس داده های جدول شماره ۱ و با توجه به کای اسکوئر به دست آمده (۱۴۴,۸) در درجه آزادی ۴ و با ۹۹ درصد اطمینان می توان نتیجه گرفت که بین سبک مطلب مورد استفاده در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران تفاوت معنی داری وجود دارد. ۶۱,۰ درصد مطالبی که به سبک خبر کوتاه نوشته شده بود در روزنامه کیهان و ۱۰,۲ درصد آنها در روزنامه ایران به چاپ رسیده است، یعنی روزنامه کیهان بیش از ۵ برابر روزنامه ایران دارای خبر کوتاه است. برخلاف روزنامه کیهان که بیشترین اخبار آن مربوط به خبر کوتاه است، روزنامه ایران ۷۴,۱ درصد یعنی حدود سه برابر روزنامه کیهان دارای گزارش خبری است. همچنین این روزنامه با ۸,۲ درصد و ۶ برابر روزنامه کیهان دارای اخبار تحلیلی است. در خصوص مصاحبه هم، روزنامه کیهان حدود ۲ برابر روزنامه ایران از سبک مصاحبه بهره برده است.

فرضیه ۳: به نظر می رسد بین محتوای صفحات حوادث دو روزنامه مورد بررسی از نظر محل وقوع رویداد تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۳. بررسی معنی داری تفاوت بین مطالب صفحه حوادث دو روزنامه از نظر "محل

وقوع رویداد"

نام روزنامه			محل وقوع رویداد
فراوانی کل	ایران	کیهان	
۸۴	۵۳	۳۱	فراوانی
	۶۳,۱	۳۶,۹	درصد سطری
	۳۶,۱	۷,۹	درصد ستونی
۱۶	۹	۷	فراوانی
	۵۶,۳	۴۳,۸	درصد سطری
	۶,۱	۱,۸	درصد ستونی
۴۱۷	۷۲	۳۴۵	فراوانی
	۱۷,۳	۸۲,۷	درصد سطری
	۴۹,۰	۸۸,۵	درصد ستونی
۲۰	۱۳	۷	فراوانی
	۶۵,۰	۳۵,۰	درصد سطری
	۸,۸	۱,۸	درصد ستونی
۵۳۷	۱۴۷	۳۹۰	جمع فراوانی

$$x^2 = 96.2 \quad df = 3$$

$$\text{sig} < 0.01$$

براساس داده‌های جدول شماره ۲ و با توجه به کای اسکوئر به دست آمده (۹۶,۲) در درجه آزادی ۳ و با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که بین محل وقوع رویداد در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. محل وقوع ۸۸,۵ درصد حوادث روزنامه کیهان، سایر استان‌ها غیر از استان تهران بوده است؛ در حالی که این رقم در روزنامه ایران ۴۹,۰ درصد است. در عوض روزنامه ایران ۶,۱ درصد و بیش از سه برابر روزنامه کیهان، حوادث سایر شهرستان‌های تهران را پوشش داده است. همچنین این روزنامه با ۳۶,۱ درصد و بیش از چهار برابر روزنامه کیهان حوادث شهر تهران را پوشش داده است. در خصوص محل وقوع رویداد هم، روزنامه ایران با ۸,۸ درصد یعنی بیش از چهار برابر روزنامه کیهان حوادث کل کشور را به خود اختصاص داده است.

فرضیه ۴: به نظر می‌رسد بین محتوای صفحات حوادث دو روزنامه مورد بررسی از نظر محتوای مطالب تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۴. بررسی معنی‌داری تفاوت بین مطالب صفحه حوادث دو روزنامه از نظر "محتوای

مطلب"

نام روزنامه				محتوای مطلب
فراوانی کل	ایران	کیهان		
۶۱	۴۴	۱۷	فراوانی	قتل و جنایت
	۷۲,۱	۲۷,۹	درصد سطری	
	۲۹,۹	۴,۵	درصد ستونی	
۳۸	۸	۳۰	فراوانی	انواع سرقت
	۲۱,۱	۷۸,۹	درصد سطری	
	۵,۴	۷,۹	درصد ستونی	
۸	۶	۲	فراوانی	تجاوز به عنف و سوءاستفاده جنسی
	۷۵,۰	۲۵,۰	درصد سطری	
	۴,۱	۰,۵	درصد ستونی	
۸	۳	۵	فراوانی	آدم‌ربایی
	۳۷,۵	۶۲,۵	درصد سطری	
	۲,۰	۱,۳	درصد ستونی	
۷	۰	۷	فراوانی	اراذل و اوباش
	۰	۱۰۰,۰	درصد سطری	
	۰	۱,۹	درصد ستونی	

ادامه جدول شماره ۴. بررسی معنی داری تفاوت بین مطالب صفحه حوادث دو روزنامه از نظر " محتوای مطلب "

محتوای مطلب	نام روزنامه		
	ایران	کیهان	فراوانی کل
شرب خمر و انواع قاچاق	۵	۸۹	فراوانی
	۵,۳	۹۴,۷	درصد سطری
	۳,۴	۲۳,۵	درصد ستونی
حوادث طبیعی	۶	۳۱	فراوانی
	۱۶,۲	۸۳,۸	درصد سطری
	۴,۱	۸,۲	درصد ستونی
حادثه	۳۷	۱۰۸	فراوانی
	۲۵,۵	۷۴,۵	درصد سطری
	۲۵,۲	۲۸,۶	درصد ستونی
انواع کلاهبرداری	۷	۳۳	فراوانی
	۱۷,۵	۸۲,۵	درصد سطری
	۴,۸	۸,۷	درصد ستونی
طلاق، کودک همسری	۵	۲	فراوانی
	۷۱,۴	۲۸,۶	درصد سطری
	۳,۴	۰,۵	درصد ستونی
بمب گذاری، حمله تروریستی، حمله مسلحانه، تیراندازی در خیابان و..	۱۱	۷	فراوانی
	۶۱,۱	۳۸,۹	درصد سطری
	۷,۵	۱,۹	درصد ستونی
سایر	۷	۳۵	فراوانی
	۱۶,۷	۸۳,۳	درصد سطری
	۴,۸	۹,۳	درصد ستونی
نزاع و درگیری (درگیری خیابانی، قبیله ای و...)	۶	۱۰	فراوانی
	۳۷,۵	۶۲,۵	درصد سطری
	۴,۱	۲,۶	درصد ستونی
اسیدپاشی	۲	۲	فراوانی
	۵۰,۰	۵۰,۰	درصد سطری
	۱,۴	۰,۵	درصد ستونی
جمع فراوانی	۱۴۷	۳۷۸	

$$x^2 = 121.5 \quad df = 13 \quad 0.01 \text{ sig} <$$

براساس داده‌های جدول شماره ۳ و با توجه به کای اسکوتر به دست آمده (۱۲۱,۵) در درجه آزادی ۱۳ و با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که بین مطالب مندرج در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران از نظر محتوای مطلب تفاوت معنی‌داری وجود دارد. ۲۹,۹ درصد مطالب صفحه حوادث روزنامه ایران قتل و جنایت را پوشش داده‌است؛ در حالی که ۴,۵ درصد روزنامه کیهان قتل و جنایت است، یعنی روزنامه ایران بیش از شش برابر روزنامه کیهان مطالب مربوط به قتل و جنایت را به رشته تحریر درآورده است. ۴,۱ درصد مطالب صفحه حوادث روزنامه ایران اخبار مربوط به تجاوز به عنف و سوءاستفاده جنسی را پوشش داده؛ که این رقم در روزنامه کیهان ۰,۵ درصد است، یعنی روزنامه ایران بیش از ۸ برابر روزنامه کیهان مطالب مربوط به تجاوز به عنف و سوءاستفاده جنسی را پوشش داده است. ۷,۵ درصد مطالب صفحه حوادث روزنامه ایران، اخبار مربوط به حملات تروریستی و بمب‌گذاری را پوشش داده که این رقم در روزنامه کیهان ۱,۹ درصد است، یعنی روزنامه ایران حدود ۴ برابر روزنامه کیهان مطالب مربوط به حملات تروریستی و بمب‌گذاری را به خود اختصاص داده است. همچنین این روزنامه با ۳,۴ درصد و بیش از ۶ برابر روزنامه کیهان اخبار مربوط به طلاق و کودک همسری را پوشش داده است. در خصوص اخبار مربوط به اسیدپاشی هم روزنامه ایران با ۱,۴ درصد و حدود سه برابر روزنامه کیهان به درج مطلب پرداخته است. ۲۳,۵ درصد مطالب صفحه حوادث روزنامه کیهان، اخبار مربوط به شرب خمر و انواع قاچاق را پوشش داده که این رقم در روزنامه ایران ۳,۴ درصد است، یعنی روزنامه کیهان بیش از شش برابر روزنامه ایران مطالب مربوط به شرب خمر و انواع قاچاق را پوشش داده است. ۸,۲ درصد مطالب چاپ شده در صفحه حوادث روزنامه کیهان حوادث طبیعی را پوشش خبری داده در حالی که ۴,۱ درصد روزنامه ایران مربوط به حوادث طبیعی است. همچنین این روزنامه ۸,۷ درصد مطالب خود را به انواع کلاهبرداری اختصاص داده؛ در حالی که این رقم در روزنامه ایران ۴,۸ درصد است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش بر آن است که نشان دهد که دو روزنامه ایران و کیهان چگونه اخبار مربوط به آسیب‌های اجتماعی را در صفحات حوادث خود پوشش داده و روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا چگونه باعث شناسایی و کاهش این آسیب‌ها شده است. باید بپذیریم جامعه ما با طیف وسیعی از مسائل و آسیب‌های اجتماعی و افزایش روزافزون آن روبه‌رو است و تبدیل به یک جامعه پرمسئله شده است. این موضوع ناشی از شکاف‌های متعدد در ساختارهای اجتماعی،

اقتصادی و ... در سطح جامعه است. ضمن اینکه بی‌توجهی متولیان امر به مسائل مربوط به توسعه فرهنگی و اجتماعی در طول برنامه‌های توسعه‌ای کشور، باعث افزایش مشکلات جامعه در ابعاد مختلف شده است. یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر نشان می‌دهد که بین مطالب مندرج در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران از نظر محتوای مطلب تفاوت معنی‌داری وجود دارد. ۲۹,۹ درصد مطالب صفحه حوادث روزنامه ایران قتل و جنایت را پوشش داده‌است؛ در حالی که ۴,۵ درصد روزنامه کیهان قتل و جنایت است، یعنی روزنامه ایران بیش از شش برابر روزنامه کیهان مطالب مربوط به قتل و جنایت را به رشته تحریر درآورده است. روزنامه ایران با ۳,۴ درصد و بیش از ۶ برابر روزنامه کیهان اخبار مربوط به طلاق و کودک همسری را پوشش داده است. در پیدایش هر جرمی با تحلیل دقیق، این نتیجه حاصل شد که عوامل مختلفی از جمله عوامل فردی، اجتماعی، فقر فرهنگی و ... بر ایجاد و افزایش آسیب‌های اجتماعی تأثیرگذار است.

روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا به دنبال پیشبرد اهداف توسعه است و مهم‌تر از همه با پرداختن به مسائل اجتماعی و ارائه راه‌حل‌های مناسب به حل شدن مسائلی که مانع توسعه است کمک می‌کند. راه‌حلهایی که زیرساخت‌های فرهنگی و اقتصادی ما را می‌سازد و بایستی به یک فرهنگ عمومی یا هویت‌ساز تبدیل شود. همه رسانه‌ها در هر حوزه‌ای که فعالیت دارند، باید رسانه‌ای باشند که به رسالت خود عمل کنند و برای خود و جامعه، تدبیرسازی، چاره‌اندیشی و راه‌حل ارائه نمایند. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا در واقع مسئولیت اجتماعی و منافع عمومی را پیگیری می‌کند که این امر منجر به افزایش همدلی و اعتماد اجتماعی است. از آنجایی که رسانه‌ها حلقه اتصال مردم و مسئولین هستند لذا با ارائه راهکارهایی که از سوی فعالان اجتماعی مطرح می‌شود، می‌توانند به کمک مسئولان بیایند و در نتیجه توسعه در مسیر خود با سرعت بیشتری تحقق یابد. چشم‌انداز روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا توسعه است و عمل کردن به شاخص‌های آن، توسعه را به همراه خواهد داشت. کلید موفقیت ارتباطات توسعه و روزنامه‌نگاری توسعه، مشارکت است که روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا زیرمجموعه آن است. در جامعه‌ای که ارتباطات توسعه تعاملی وجود نداشته باشد و ارتباطات یک‌طرفه است متأسفانه رسانه‌ها ابلاغ‌کننده پیام‌های حکومت به مردم هستند و خواسته‌ها و نگرش حاکمیت را به مردم اعلام می‌کنند اما به‌ندرت انعکاس‌دهنده خواسته‌های مردم هستند. اگر دولت و روزنامه‌نگاران به این نتیجه برسند که روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا ابزاری است برای دولت که در

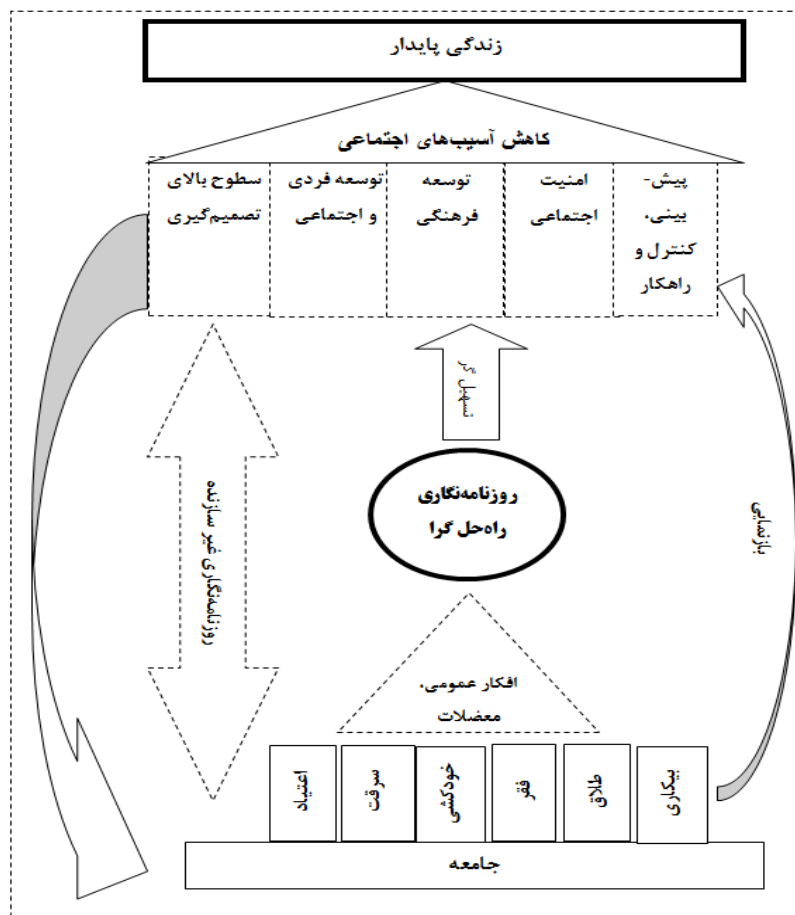
زمان لزوم می‌تواند از آن کمک بگیرد، این امر می‌تواند در حل مشکلات مؤثر باشد. اما دولت در خیلی از مواقع روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا را دخالت در مسیر خود می‌داند. اگر روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا بتواند مشکلات درک نشده جامعه یا مشکلات درک شده و بدون راه‌حل در جامعه را شناسایی و برای آن راه‌حل ارائه کند، براساس رسالتی که برای ارتباطات و روزنامه‌نگاری متصور است، به یقین روزنامه‌نگاری ارتباطات توسعه و راه‌حل‌گرا می‌تواند کمک‌کننده باشند.

پیشنهادات

با توجه به تأثیر مطبوعات و رسانه‌ها در شکل‌گیری و هدایت افکار عمومی، ضروری است موضع‌گیری آنها در هنگام وقوع حوادث و جرائم مورد بازبینی قرار گیرد. متولیان امر بایستی با رسانه‌ها در ارتباط و تعامل مداوم باشند و با برگزاری دوره‌های آموزشی و نشست‌های تخصصی، رسانه‌ها را با ضرورت‌های تولید پیام و چگونگی انعکاس اخبار مربوط به جرائم و تخلفات و پیامدهای منفی اطلاع‌رسانی ضعیف آشنا نمایند. بنابراین سازمان‌های متولی بایستی محتوای رسانه‌ها را واکاوی کنند تا در صورت وقوع حوادثی که باعث تهییج افکار عمومی می‌شود، بتوانند فضای موجود را مدیریت نمایند. با توجه به بررسی‌های به عمل آمده این نتیجه حاصل شده که تمامی آسیب‌های اجتماعی همانند یک زنجیر به هم متصل هستند و افزایش یک آسیب باعث افزایش آسیب دیگری می‌شود. با توجه به موارد مطروحه یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی که در این تحقیق به آن رسیده شده و به احتمال زیاد از اثرگذارترین مسائلی است که بر سایر آسیب‌های دیگر تأثیر داشته، فقر است. جامعه‌ای جامعه نرمال است که تعداد افراد متوسط در آن جامعه از تعداد افراد فقیر و ثروتمند جامعه بیشتر باشد و هرچه این فاصله بیشتر باشد آن جامعه به سمت جامعه مناسب برای داشتن آسیب‌های کمتر پیش خواهد رفت که این امر محقق نخواهد شد مگر با ایجاد اشتغال مناسب و توزیع عادلانه ثروت برای تمامی افراد. برای آشناساختن افراد جامعه با آسیب‌ها، رسانه‌ها نقش مؤثری را می‌توانند ایفا کنند. اگر جامعه آسیب‌ها را نشناسد و یا به دلیل عدم آگاهی لازم یا نیافتن راه حل مناسب به نوعی بر آن سرپوش بگذارد، هم متولیان امر و به تبع آن جامعه دچار آسیب خواهد شد و همه افراد جامعه از نظر جسمی و روحی آسیب‌های جدی خواهند دید. روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا نیازمند روزنامه‌نگار کارشناس و متخصص است. بنابراین پیشنهاد می‌شود این نوع از روزنامه‌نگاری به صورت آکادمیک به عنوان یکی از گرایش‌های علمی یا به صورت تجربی در دانشگاه‌ها و مؤسسات مربوطه آموزش داده شود. اگر تعداد زیادی از این روزنامه‌نگار

کارشناس‌ها را در بخش‌های مختلف رسانه داشته باشیم، این امر می‌تواند منجر به همراه‌سازی مردم با پروژه‌های ملی، جهت‌دهی به افکار عمومی برای پیشبرد یک پروژه ملی و حتی پاسخگو کردن مسئولان در برابر آن پروژه شود و در نهایت تحقق آنها به انجام مطلوب‌تر پروژه‌ها و توسعه کشور منجر می‌شود.

چارچوب مفهومی پژوهش



منابع

- اسولیوان، تام. (۱۳۸۵). **مفاهیم کلیدی ارتباطات**. ترجمه: سیدحسن رئیسزاده، جلد اول، چاپ دوم، تهران: نشر فصل نو.
- بروجردی علوی، مهدخت. (۱۳۹۴). **تحلیل پیام‌های رسانه‌ای، کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق**. جلد دوم، چاپ دوم، تهران: نشر سروش.
- فتحی، سروش، فدوی، جمیله. (۱۳۹۱). "تحلیلی بر آسیب‌های اجتماعی جوانان طی سال‌های ۸۷-۱۳۷۸ و عوامل مؤثر بر آن، نشریه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان. زمستان ۱۳۹۱، دوره ۳، شماره ۸، صص ۱۴۴-۱۲۱.
- باقری، مریم. (۱۳۹۷). "روزنامه‌نگاری راه‌حل‌گرا و گزارش اجتماعی در ایران؛ ضرورت‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها".
- بدیعی، نعیم؛ قندی، حسین. (۱۳۹۱). **روزنامه‌نگاری نوین**. چاپ اول، تهران: نشر دانشگاه علامه طباطبایی.
- رعیت‌زاده، فراز. (۱۳۹۳). "ریشه‌یابی و شناسایی عوامل مؤثر در ایجاد معضل بیکاری جوانان ایران"، **کنفرانس بین‌المللی اقتصاد، حسابداری، مدیریت و علوم اجتماعی**. دوره سوم، پاییز ۱۳۹۳، صص ۸.
- دهخدا، علی اکبر. (۱۳۴۱). **لغت نامه**. چاپ چهارم، جلد دوم، تهران: نشر افست گلشن.
- فولادی، محمد. (۱۳۸۹). "بررسی میزان و عوامل اقتصادی اجتماعی مرتبط با سرقت در شهر کرمانشاه"، **فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم**. پاییز ۱۳۹۸، سال پنجم، شماره شانزدهم، صص ۹۸-۱۱۴.
- فرقانی، محمد مهدی. (۱۳۹۷). **روزنامه آرمان**، شماره ۳۷۷۴، ۹۷/۹/۲۷.
- خانیکی، هادی. (۱۳۹۶). <https://fa.shafaqna.com/news/496947>.
- ستوده، هدایت‌الله. (۱۳۸۰). **علل گرایش به اعتیاد؛ راه‌های پیشگیری و درمان آن**. جلد اول، چاپ دوم، تهران: نشر آوای نور.
- ستوده، هدایت‌الله. (۱۳۹۸). **مقدمه‌ای بر آسیب‌شناسی اجتماعی**. جلد اول، چاپ بیست و هفتم، تهران: نشر آوای نور.
- سلیمی، مریم؛ سلطانی‌فر، محمد؛ مظفری، افسانه؛ شکرخواه، یونس. (۱۳۹۴). "جایگاه دیتا ژورنالیسم در روزنامه‌نگاری امروز جهان بررسی آرا و دیدگاه‌های روزنامه‌نگاران و متخصصان جهانی"، **فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین ۲**. سال دوم، شماره ۸، صص ۱۳۶-۸۱.

- سرابندی، علیم؛ سیلابیان طوسی، علی. (۱۳۷۶). " علل بزهکاری نوجوانان در مشهد"، فصلنامه **مطالعات پیشگیری از جرم**. پاییز ۱۳۸۹، سال پنجم، شماره شانزدهم، صص ۸۵-۶۹.
- سورین، ورنر؛ تانکار، جیمز. (۱۳۹۰). **نظریه های ارتباطات**. ترجمه: علیرضا دهقان، جلد اول، چاپ ششم، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- ساروخانی، باقر. (۱۳۸۷). **طلاق پژوهی در شناخت واقعیت و عوامل آن**. جلد اول، چاپ دوم، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- شکرخواه، یونس. (۱۳۹۲). **خبر**. جلد اول، چاپ یازدهم، تهران: نشر مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها.
- صفاری، محسن. (۱۳۸۹). **سرقت مسلحانه در حقوق کیفری ایران و فقه امامیه**. جلد اول، چاپ اول، تهران: نشر بازتاب اندیشه.
- گیلانی، اشرف؛ سراج زاده؛ سیدحسین. (۱۳۸۸). " بی سازمانی اجتماعی و ترس از جرم"، **نشریه رفاه اجتماعی**. پاییز ۱۳۸۸، دوره ۹، شماره ۳۴، صص ۲۴۴-۲۲۳.
- مظفری، افسانه. (۱۳۹۴). " نقش رسانه های جمعی در توسعه پایدار با رویکرد توانمندسازی زنان"، **مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران**. تابستان ۱۳۹۴، دوره ۷ شماره ۳، صص ۱۳۷-۱۲۳.
- نجات بخشی اصفهانی علی؛ باقری، اکبر. (۱۳۸۷). " نقش رسانه های جمعی در پیشگیری از بحران ها"، **نشریه پژوهش های ارتباطی**. دوره ۱۵، شماره ۵۶، صص ۱۵۸-۱۳۷.
- وطنی، امیر؛ وروایی، اکبر؛ فاطمی موحد، حمید. (۱۳۹۶). " مطالعه ماهیت و عوامل مؤثر بر وقوع سرقت"، **فصلنامه علمی انتظام اجتماعی**. بهار ۱۳۹۶، دوره ۹، شماره ۱، صص ۱۵۴-۱۲۷.
- هادیزاده بزاز، مریم. (۱۳۸۴). **حاشیه نشینی و راه کارهای ساماندهی آن**. جلد دوم، چاپ دوم، تهران: نشر برزین.

